

Eelco Smits als Peter in *Uit het leven van marionetten*.

Foto Henri Verhoef

Met dit compacte portret van een moordenaar heeft Toneelgroep Amsterdam **een voorstelling die nog jaren meekan.**

Uit het leven van marionetten

Theater
★★★★★

Van Ingmar Bergman door Toneelgroep Amsterdam, regie Nanouk Leopold. 5/11, Stadsschouwburg Amsterdam. Tournee t/m 18/11.

Nanouk Leopold bewijst ook al een zelfverzekerde Bergman-theaterregisseur te zijn.

‘Als dit de werkelijkheid is’, zegt Katarina in *Uit het leven van marionetten* van Toneelgroep Amsterdam, ‘dan is de werkelijkheid niet om uit houden.’

Katarina’s zorgvuldig opgebouwde wereldje (man, baan, minnaars) is net in elkaar gestort. Haar man Peter Eggerman heeft een prostitutie vermoord en wordt nu ter observatie vastgehouden. In flashbacks zien we hoe Peter (Eelco Smits) en Katarina (Janni Goslinga) het goed voor elkaar hadden, althans voor de buitenwereld. Maar gestaag begint Peter de buitenste lagen van zijn leven – succes, dromen, liefde – af te pellen tot de ‘geheime krachten’ overblijven, oftewel: moordlustige driften.

Ingmar Bergman kon in zijn films en toneelstukken als geen ander doordringen tot de kern van de mens. In zijn vrij onbekende speelfilm *Aus dem Leben der Marionetten* (1980) toont hij een burgerman die speelbal wordt van zijn emoties. Filmregisseur Nanouk Leopold koos deze titel voor haar eerste toneelregie. Ze maakt haar debuut bij Toneelgroep Amsterdam, waar Ivo van Hove een keurige Bergman-traditie levend houdt met toneelbewerkingen van *Scènes uit een huwelijk*, *Kreten* en *gefluister*, *Na de repetitie* en *Persona*.

Leopold laat er geen twijfel over bestaan: ze is net zo’n volleerd en zelfverzekerde theaterregisseur. Ze kiest, meer dan Van Hove doorgaans, voor de abstractie. De personages bewe-

gen in een grote, lege ruimte, die afhankelijk van de getoonde emotie van kleur verandert (blauw, oranje, wit) en waar Leopold levende (gefilmde) portretten op de muur kan projecteren. We zijn daarmee in het hoofd van de moordenaar, waar immense leegte wordt opgevuld met geruzie en gebabbel. Vrouw, therapeut, moeder en huisvriend Tim proberen tevergeefs tot Peter door te dringen. En als het stil is, wat het vaak is, wordt Peter geteisterd door de intense blikken van de geprojecteerde portretten. Miezerig en onbetekenend oogt de toneel-Peter naast die reusachtige projecties. Zo voelt hij zich ook.

Met dit compacte en vlot gemaakte portret van een moordenaar heeft de groep een voorstelling in huis die nog jaren meekan. De esthetiek is clean en gelikt: korte scènes, lange stiltes, effectieve contrasten, ook vanwege het smaakvol ruisende geluidsdecor. *Uit het leven van marionetten* is helemaal Toneelgroep Amsterdam.

De acteurs moeten werken met grotendeels ingehouden emoties. Eelco Smits speelt een man zonder eigenschappen, geloofwaardig door zijn onhandige mimiek en naïeve blikken. Janni Goslinga zet daar een sterke vrouw tegenover, haar venijn vooral zichtbaar in de ogen. In de bijrollen valt Hugo Koolschijn op door als enige een frivole toets aan te slaan. Hij speelt Tim, een huisvriend, die onder dezelfde driften lijdt als Peter. Alleen heeft hij er wél mee leren leven. Tims cynisme en relativiseringsvermogen geven hem en de voorstelling lucht. Lucht om te kunnen leven.

Vincent Kouters